

Urząd Miasta Hajnówka
ul. Aleksego Zina 1, 17-200 Hajnówka

Hajnówka

1. Charakterystyka miasta

Hajnówka to młode miasto usytuowane w południowo wschodniej części województwa podlaskiego, na obszarze Zielonych Płuc Polski. Ze względu na swoje położenie na skraju Puszczy Białowieskiej - jednego z najcenniejszych kompleksów leśnych Europy, określane jest czasem „Bramą do Puszczy Białowieskiej”. To miejsce, które na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat zmieniło swoje oblicze – zyskało nową sieć dróg, nową infrastrukturę rekreacyjno-sportową, a także szansę na to, by z czasem stać się ośrodkiem turystycznym.

„Hajnówka – Duchowa witalność” – te słowa najlepiej oddają charakter naszego miasta. Najbliższe okolice posiadają bogatą sieć szlaków pieszych, rowerowych oraz nordic walking. Ofertę rekreacyjną uzupełnia Park Wodny z licznymi atrakcjami. Odbywają się tu także wydarzenia sportowe o zasięgu międzynarodowym tj. Półmaraton Hajnowski, Puchar Polski Nordic Walking. Ciekawym turystycznym atutem są leśne kolejki wąskotorowe, których trasy wiodą przez malownicze tereny Puszczy Białowieskiej.

Niepowtarzalny, duchowo-kulturowy klimat miasta Hajnówka tworzą głównie: Sobór Świętej Trójcy stanowiący architektoniczną perłę, w którym rokrocznie w maju odbywa się Międzynarodowy Festiwal Hajnowskie Dni Muzyki Cerkiewnej, mistyczne uroczysko Krynoczek, Muzeum i Ośrodek Kultury Białoruskiej czy wydarzenie Jarmark Żubra – przedsięwzięcie, które na stałe wpisało się w kalendarz imprez miasta, prezentujące dziedzictwo kulturowe regionu Puszczy Białowieskiej i Podlasia.

Hajnówka ma również swoje wyjątkowe smaki, bazujące tylko i wyłącznie na naturalnych produktach, pochodzących od lokalnych producentów. Warto tu wymienić aromatyczne zioła, przyprawy, słodki smak miodu z markowym „Lipcem białowieskim” na czele, hajnowskie sery. I nasz kulinarny król - „Hajnowski Marcinek”. Jest to ciasto wypiekane według wiekowej tradycyjnej receptury, które w 2016r. zostało wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych Ministerstwa Rozwoju Wsi i Rolnictwa.

1.1. Historia

Hajnówka leży na skraju Puszczy Białowieskiej, a jej początki sięgają przełomu XVII-XVIII wieku. Powstała wtedy na tych terenach osada strażnika puszczańskiego imieniem Hejna lub Haynym, obdarowanego przez króla Augusta II Sasa uroczyskiem Skrobosławką. Nazwa tego uroczyska wkrótce zmieniła się na Hajnowski Bór, a następnie na Hajnowszczyznę. Większe znaczenie Hajnowszczyzna zyskała za czasów Antoniego Tyzenhauza, kiedy to około 1775 roku Puszcza Białowieska podzielona została na 13 straży, z siedzibą jednej z nich (straży hajnowskiej) ulokowanej na terenach obecnego miasta. Przez Hajnowszczyznę przechodził trakt królewski do Białowieży, a w czasach rozbiorów wybudowano carską linię kolejową. Dynamiczny rozwój Hajnówki datuje się na początki XX wieku. Spowodowane to było rozwojem przemysłu drzewnego. W 1951 roku nadano Hajnówce prawa miejskie.

2. Miasta partnerskie.

Wśród partnerów zagranicznych miasta Hajnówka można wymienić miasta Białorusi, Estonii, Litwy, Łotwy.

Miasta partnerskie:

- 2.1. Suure-Jaani (Estonia)
- 2.2. Jurbarkas (Litwa)
- 2.3. Krasław (Łotwa)
- 2.4. Kamieniec (Białoruś)
- 2.5. Prużany (Białoruś)
- 2.6. Swisłocz (Białoruś)

3. Współpraca międzynarodowa

Działania z zakresu współpracy transgranicznej najczęściej przybierają postać współpracy kulturalnej, wspólnego udziału w wydarzeniach (np. Jarmark Żubra), współpracy sportowej młodzieży, wymiany doświadczeń, wizyt studyjnych, promocji gospodarczej, realizacji wspólnych projektów transgranicznych przy udziale funduszy unijnych, o charakterze promocyjnym i inwestycyjnym. Znaczące znaczenie dla współpracy z partnerami białoruskimi na fakt przynależności miasta od 2002 r. do Stowarzyszenia Samorządów Euroregionu Puszcza Białowieska, które ma swoją siedzibę w Hajnówce.

- 3.1. Szczególny wymiar współpracy mają wspólne przedsięwzięcia zrealizowane z białoruskim miastem Kamieniec. W 2015 r. zakończyła się realizacja projektu pn. „Zintegrowany projekt wsparcia sektora turystycznego pogranicza polsko-białoruskiego”. Projekt rozpoczął się w czerwcu 2013 r. i trwał 24 miesiące.

Przedmiotem projektu była promocja i rozwój koncepcji turystyki zrównoważonej na obszarach pogranicza. Nastąpiło to poprzez opracowanie *Programu rozwoju produktów turystycznych pogranicza*, który dotyczy obszaru funkcjonalnie powiązanego z Puszcą Białowieską i zawiera konceptualizację potencjalnych produktów turystycznych pogranicza oraz systemu jego promocji.

Priorytety i kierunki działań Programu opracowane zostały w trakcie 2 sesji trzydniowych warsztatów strategicznych, w których uczestniczyli zarówno przedstawiciele strony polskiej, jak i białoruskiej. Podczas prac nad identyfikacją projektów kluczowych Programu priorytet nadany został tym przedsięwzięciom, które mogą być realizowane wspólnie lub co najmniej równolegle po obu stronach granicy. W ramach warsztatów odbyły się również wizyty studyjne. Pozwoliły one zapoznać się z lokalnymi atrakcjami turystycznymi, potencjalnymi produktami, a także były okazją do empirycznego porównania uwarunkowań rozwoju turystyki po obu stronach granicy.

W ramach działania wydano również przewodniki turystyczne, które zawierają informacje o atrakcjach turystycznych Hajnówki, Wysokiego i regionu Puszczy Białowieskiej.

Ponadto w ramach projektu została opracowana dokumentacja techniczna rewitalizacji parku miejskiego w Hajnówce, jako uzupełnienia oferty pobytowej Miasta Hajnówka oraz wykonanie zadania budowy widowni usytuowanej tam właśnie Amfiteatru Miejskiego. Zadaszenie jest lekką konstrukcją drewnianą o pokryciu z poliwęglanu chroniącą widzów przed opadami atmosferycznymi i działaniem promieni słonecznych. Zadaszenie obejmuje swym zasię-

giem trybuny i koronę. Przyjęty kształt ma na celu uzyskanie odpowiednich parametrów akustycznych – zadaszenie pełni jednocześnie funkcję muszli odbijającej dźwięki pochodzące ze sceny amfiteatru w sposób równomierny na całą widownię.

Działania inwestycyjne po białoruskiej stronie miały na celu przygotowanie zabytkowego parku w mieście Wysokie do pełnienia funkcji głównej atrakcji turystycznej rejonu, ponieważ jest to najstarszy zachowany park na Białorusi, który może przyciągnąć turystów na teren miasta Wysokie i Rejonu Kamienieckiego. Przedmiotem działania były roboty budowlane związane z remontem istniejących obiektów małej architektury parku, tj. bramy, ogrodzenia i schodów oraz budowa nowych elementów małej architektury, wytyczenie 2 ścieżek ekologicznych, ścieżki rowerowej i szlaku wodnego. Robotom budowlanym towarzyszyły prace ekspertów związane z oceną potencjału oraz waloryzacją turystyczną parku, opracowaniem programów wycieczek po parku oraz zaleceń naukowych, technicznych i środowiskowych dla administracji parku. Wydany został przewodnik turystyczny opisujący atrakcje parku.

Projekt zakończyło seminarium nt. *„Dziedzictwo kulturowe - czynnikiem rozwoju zrównoważonej turystyki transgranicznej”*. Jego celem była prezentacja efektów projektu oraz promocja koncepcji zrównoważonej turystyki transgranicznej ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia dziedzictwa kulturowego pogranicza, jako czynnika stymulującego atrakcyjność obszaru. W seminarium udział wzięli przedstawiciele sektora turystycznego z pogranicza polsko-białoruskiego.

Całkowita wartość projektu wyniosła 935 443,14 euro, z czego kwota 22 777,57 euro to środki niekwalifikowane. Dofinansowanie ze środków UE wyniosło 839 560,22 euro.

Wydatki poniesione po stronie polskiej wyniosły 623 974,13 euro, w tym budowa zadaszenia widowni amfiteatru – 560 600,79 euro, dokumentacja techniczna restauracji Parku Miejskiego w Hajnówce – 5 901,75 euro, skład i druk przewodników turystycznych – 5 794,64 euro, opracowanie „Programu rozwoju produktów turystycznych pogranicza polsko-białoruskiego” – 11 451,15 euro.

Wydatki poniesione po białoruskiej stronie wyniosły 311 469,01 euro, z czego największy wydatek to restauracja zabytkowej bramy i parku w Wysokim – 294 980,50 euro.

- 3.2. Drugim, bardzo ważnym dla miast Hajnówka i Kamieniec wspólnym przedsięwzięciem był projekt pn. „Rozbudowa transgranicznego systemu oczyszczania ścieków w zlewni rzeki Bug (Zachodni). Projekt realizowany był od lutego 2013 r. do końca października 2015 r.

Całkowita wartość projektu to 3 970 198,88 EURO, z czego dofinansowanie wyniosło 3.573.178,99 EURO, czyli 90% łącznych kosztów kwalifikowanych, a wkład własny partnerów 10%.

Główne działania projektu zrealizowane przez samorząd miasta Hajnówka:

- 3.2.1. Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Hajnówce. Wybudowano dwa nowe reaktory SBR, dwa zbiorniki zagęszczaczy osadu powiązanych technologicznie z istniejącym układem oraz pomocniczą infrastrukturą wraz z zagospodarowaniem terenu wokół nowych obiektów oraz ich ogrodzeniem. Utrzymano istniejący układ technologiczny zwiększając jedynie przepustowość istniejącej oczyszczalni ze względu na ładunek zanieczyszczeń dopływających ze ściekami surowymi o 600 kg/d do poziomu 2400 kg/d (obecne nominalne obciążenie oczyszczalni ładunkiem zanieczyszczeń wynosi 1800 kg/d). Wartość inwestycji: 6 136 000 zł.
- 3.2.2. Wykonanie sieci kanalizacji deszczowej na terenie miasta Hajnówka w ul: Fabryka Chemiczna, Gruntowa, Armii Krajowej, Sokola, Hibnera, Urodzajna, Pszeniczna, Miodowa, słodka i Pszczela i ulicy bez nazwy, Niedźwiedzia, Sarnia, "Ulica bez nazwy" - (ulice Skowronka, Kukułki i Sikorki), Zajęcza w Hajnówce. W sumie został zbudowany 3303,68 m kanalizacji deszczowej za łączną kwotę 1 612 606,98 zł.

Główne działania inwestycyjne realizowane przez Komunalne Unitarne Wielobranżowe Produkcyjne Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowo-Komunalnej „Kamienieckim ŻKCh” dotyczyły budowy oczyszczalni ścieków w Kamieńcu. Działania zrealizowane w Kamieńcu objęły głównie kompleksową budowę oczyszczalni ścieków z zespołem niezbędnych urządzeń i budynków oraz zagospodarowaniem terenu wokół nich wraz z budową ok. 11,5 km rurociągu z Kamieńca do nowowyprowadzonej oczyszczalni ścieków.

Oba projekty były współfinansowane ze środków Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa w ramach

Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2007-2013. Wnioskodawcą była Gmina Miejska Hajnówka, zaś Partnerami Komunalne Unitarne Wielobranżowe Produkcyjne Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowo-Komunalnej „Kamienieckie ŻKCh” z siedzibą w Kamieńcu oraz Państwowy Zakład Naukowy „Poleński Instytut Rolniczo-Ekologiczny Narodowej Akademii Nauk Białorusi” z siedzibą w Brześciu.

4. Galeria

Estonia – Hajnówka

Hajnówka – Kamieniec

Jarmark Żubra

Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego powstał w 2015 r.
Jest państwową jednostką budżetową podległą MSWiA.
Działa na rzecz dalszej profesjonalizacji samorządu terytorialnego i administracji publicznej.

NIST, ul. Zielona 18, Łódź 90-601
Sekretariat tel. +48 42 633 10 70
e-mail: sekretariat@nist.gov.pl